

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

1. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet voorziene financiële tegenvallers te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of waarvoor verzekeringen zijn afgesloten.

Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar, maar ook voor de meerjarenraming.

De gemeente Westervoort acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd.

2. Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente Westervoort in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Bij het samenstellen van dit risicoprofiel is gebruik gemaakt van een softwareprogramma waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn de risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt een actueel beeld van het aantal risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit met een maximum van 10.

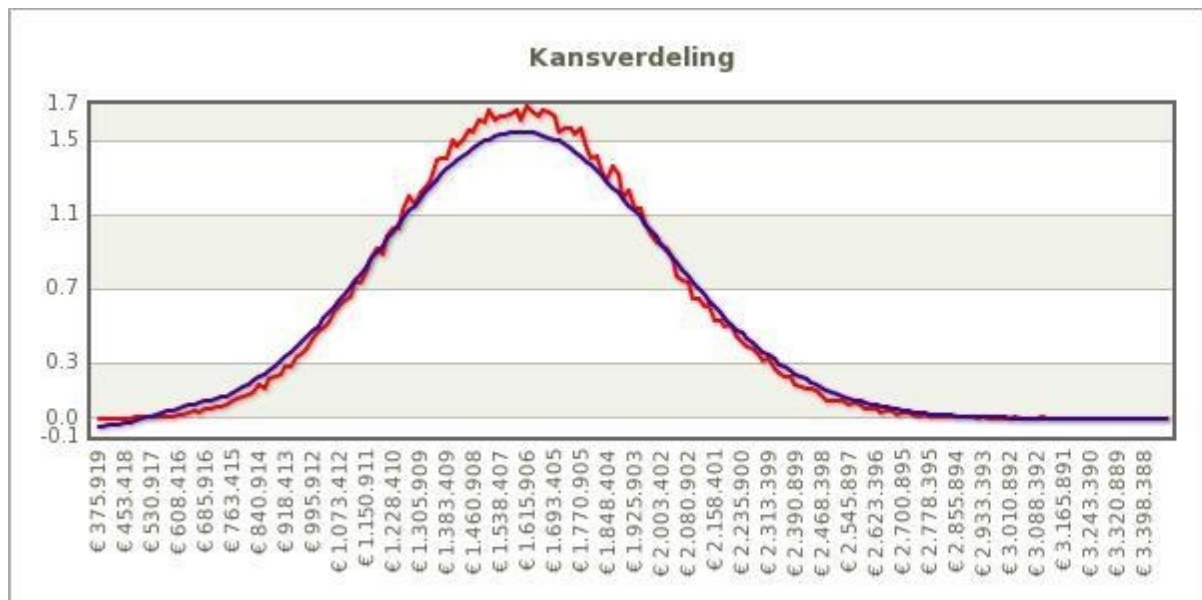
Risic onum mer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
R274	Frictiekosten Presikhaaf	Financieel -	90%	max.€ 500.000	13.98%
R268	Open einde financiering Jeugdwet	Financieel - De gemeente is verantwoordelijk voor het leveren van de juiste (jeugd)zorg. Bepalend voor het feit welke gemeente de zorgkosten moet betalen is het woonplaatsbeginsel. Inwoners die veel dure zorg nodig hebben kan voor de gemeente een forse onkostenpost opleveren..	70%	max.€ 500.000	11.90%
R194	Plan de Schans	Financieel - Het plan sluit met verlies	70%	max.€ 500.000	10.88%
R261	Ontoereikend werkbudget ambtelijke fusie	Financieel - , Imago - Uitgangspunten van efficiency die niet gehaald worden.	90%	max.€ 250.000	8.39%
R85	Inhuur van externen	Financieel - Hogere kosten dan nodig en/of begroot, Imago - Geen binding met de organisatie	90%	max.€ 250.000	6.99%
R84	Onevenwichtige opbouw van het personeelsbestand (vergrijzing)	Financieel - Kennisverlies en stagnatie in dienstverlening	90%	max.€ 250.000	6.93%
R65	Algemene Uitkering Gemeentefonds valt lager	Financieel - (Structurele) begrotingstekorten en noodzaak	70%	max.€ 250.000	5.42%

	uit dan geraamd	tot bezuinigingen			
R242	Open einde regeling Participatiewet	Financieel - Overschrijding komt tot 5% volledig voor rekening gemeente. Tussen 5 en 7,5% komt voor de helft voor rekening gemeente. En de overschrijding boven de 7,5% komt volledig voor rekening rijk.	70%	max.€ 100.000	4.35%
R167	Exploitatietekort werkvoorziening Presikhaaf bedrijven	Financieel - Gemeente draait op voor de financiële tekorten	50%	max.€ 250.000	3.90%
R218	Databeveiliging	Financieel - Verdwijnen van informatie, schade	90%	max.€ 100.000	2.80%

Totaal grote risico's:	€ 2.950.000
Overige risico's:	€ 3.387.500
Totaal alle risico's:	€ 6.337.500

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 6.337.500) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Figuur 1 en de bijhorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.085.745 (benodigde weerstandscapaciteit).

Percentage	Bedrag
5%	€ 1.025.875
10%	€ 1.144.964
15%	€ 1.229.471
20%	€ 1.296.835

25%	€ 1.356.393
30%	€ 1.410.531
35%	€ 1.460.167
40%	€ 1.508.047
45%	€ 1.554.431
50%	€ 1.600.566
55%	€ 1.646.730
60%	€ 1.694.968
65%	€ 1.745.099
70%	€ 1.798.240
75%	€ 1.854.784
80%	€ 1.917.056
85%	€ 1.992.456
90%	€ 2.085.745
95%	€ 2.225.410

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Westervoort bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Het positieve resultaat over 2016 bedraagt € 955.000, een groot gedeelte hiervan kan worden toegevoegd aan de algemene reserve. Dat betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit toeneemt. Bij gelijkblijvende risico's betekent dat ook een hoger weerstandsvermogen.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	
Algemene reserve	€ 4.932.000
Bestemmingsreserves	€ 0
Stille reserves	€ 0
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 177.000
Onvoorzien	€ 25.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 5.134.000

Algemene reserve

Saldo per 1-1-2017 € **4.309**

Resultaat 2016 + - 2.058

Claims:

- Ambtelijke fusie -/- € 500
 - Park Steenderens -/- - 189
 - Versterken ambt organisatie -/- - 90

Stand 31-12-2017 € **5.588**

- Geraamd tekort 2017 cf voorjaarsnota -/- - 131
 - Besluiten voorjaarsnota -/- - 125
 - Boekwaarde school Flierefluiter (rbs mei 2014) -/- - 400

Stand 31-12-2018 € **4.932**

Vrij aanwendbare bestemmingsreserves

Van de aanwezige bestemmingsreserves is bij het vaststellen van de nota weerstandsvermogen geconcludeerd dat zij niet vrij aanwendbaar zijn, omdat bij beschikking over de reserve dekkingsproblemen ontstaan. Er is daarom geen ruimte.

Stille reserves

Door de verkoop van de aandelen in het energiebedrijf van NUON zijn de stille reserves in omvang afgenomen. Wat resteert zijn de overblijvende aandelen in het netwerkdeel van NUON en aandelen Vitens, BNG en Nazorg Bodem. Voor een groot gedeelte dienen deze aandelen op basis van de wet in het bezit van de overheid te blijven.

Daarnaast bezit de gemeente nog een aantal activa. Bij de activa gaat het om de mogelijk te realiseren winsten bij verkoop van panden.

De bijdrage van bovenstaande stille reserves aan de weerstandscapaciteit ramen wij op nul.

Onbenutte belastingcapaciteit

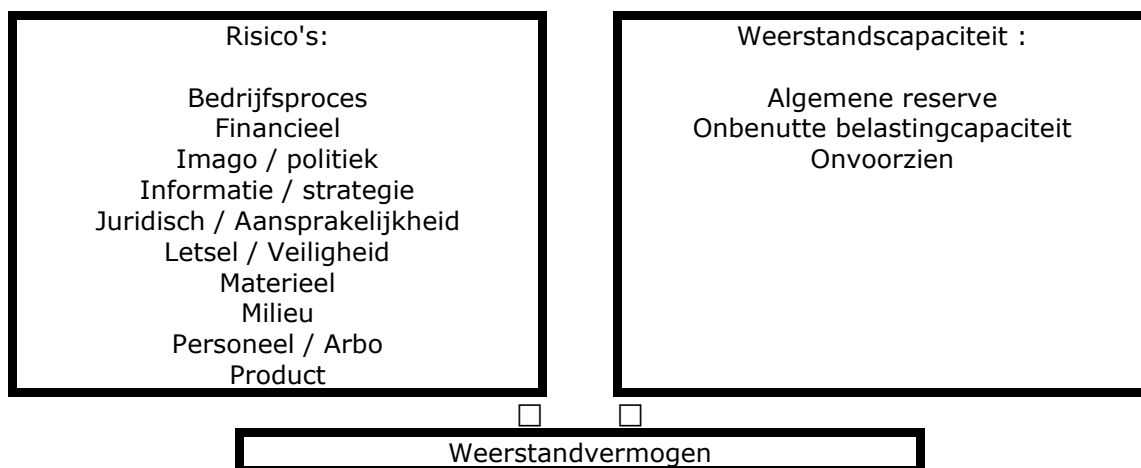
De resterende belastingcapaciteit geeft inzicht in de mogelijkheden voor nog te heffen lokale lasten. Door het afschaffen van de drempeltarieven is de hoogte van de onroerende-zaakbelastingen niet meer gemaximeerd. Kijken we naar de tarieven die het Rijk hanteert bij een eventuele aanvraag in het kader van het artikel-12 beleid, dan dienen deze te voldoen aan een redelijk peil. Voor 2018 hanteerde het Rijk een gemiddeld percentage van 0,1952% van de vastgestelde WOZ-waarde. Onze eigen gemiddeld tarief voor 2017 ligt met 0,1821% onder dit peil. Dat levert een onbenutte belastingcapaciteit op van € 177.000.

Onvoorzien

De post onvoorzien mag worden opgevat als een buffer voor onvoorziene tegenvallers. Het dekt lasten die onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn. Structureel is hiervoor € 25.000 beschikbaar.

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{\text{€ 5.134.000}}{\text{€ 2.085.745}} = 2,46$$

De normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio van onze organisatie valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Als we naar de ondergrens kijken dan lijkt een minimumniveau van € 2,5 miljoen (met enige speling) voor de algemene reserve een acceptabel niveau.

5. Maatregelen en Ontwikkelingen

Een eerste stap voor beheersing van de risico's is om deze in beeld te brengen en te blijven monitoren. Er zullen risico's bijkomen maar ook afvallen. Het is een dynamisch proces. Voor de huidige top 10 risico's volgt hieronder de stand van zaken.

Frictiekosten Presikhaaf

De bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf worden verkocht. Naar verwachting per 1 januari 2018. De daarmee gepaard gaande frictiekosten bedragen maximaal € 10 miljoen. Voor Westervoort betekent dit incidenteel ongeveer € 400.000.

Open einde financiering jeugdwet

Het risico op het budget sociaal domein is opgesplitst in een gedeelte jeugdwet en een gedeelte wmo. De open eindfinanciering van de jeugdwet blijft een belangrijk aandachtspunt. Door externe omstandigheden kan de gemeente geconfronteerd worden met hoge zorgkosten. Voor het totaal van de overschrijdingen is binnen de decentralisaties de reserve sociaal domein beschikbaar.

Plan de Schans

Vooralsnog gaan we bij het plan de Schans uit van een exploitatie met een, op basis van de huidige gegevens, sluitende exploitatie. Gezien de bovengenoemde ontwikkelingen komt de bouw en verkoop van woningen in dit plan langzaam op gang, maar dient er uiterst voorzichtig te worden omgegaan met het eventuele saldo in dit plan. Het valt niet uit te sluiten dat de ontwikkeling van het plan vele jaren vertraging op gaat lopen, hetgeen consequenties heeft voor de exploitatie uitkomst. Het maximale negatieve risico wordt gehandhaafd op € 500.000.

Ontoereikend werkbudget ambtelijke fusie

Per gemeente is € 500.000 beschikbaar. Een deel van dat budget is voor extra ict-kosten. Er zal stevig geïnvesteerd moeten worden in het (her)ontwerpen van werkprocessen en op een aantal plekken ook nog op ICT-convergentie. Niet uitgesloten is dat dit tot meerkosten zal gaan leiden.

Onevenwichtige opbouw van het personeelsbestand

Door vergrijzing bestaat er het risico op kennisverlies en stagnatie van de dienstverlening. Dit jaar zal dit aspect in de strategische personeelsplanning worden meegenomen.

Inhuur van externen

Door langdurig ziekteverzuim of benodigde specifieke kennis kan inhuur noodzakelijk zijn. Dit kan leiden tot budgetoverschrijdingen.

Algemene uitkering valt lager uit dan geraamd

Op grond van de recente septembercirculaire ontwikkelen de accressen zich voor de komende jaren bijzonder gunstig. De effecten van de weer aantrekkende economische groei worden ook in het gemeentefonds langzaam maar zeker merkbaar.

Open einde-regeling Participatiewet

Er is een absoluut bedrag voor overschrijding opgenomen van € 200.000. Zie besluitvorming voorjaarsnota 2013 (pagina 69). Overschrijding komt tot 5% volledig voor rekening gemeente. Tussen 5 en 10% komt voor de helft voor rekening gemeente. En de overschrijding boven de 10% komt volledig voor rekening rijk. In 2016 en 2017 was er een voordeel op het bijstandsbudget.

Exploitatietekorten sociale werkvoorziening

De exploitatietekorten worden in deze begroting gedekt door het Participatiebudget. Het restant van het participatiebudget is beschikbaar voor reïntegratie. We houden rekening met een continu verbeterend bedrijfsresultaat. Er bestaat een risico dat de exploitatie tegenvalt (bv om economische redenen). In dat geval moeten we de bijdrage aan Presikhaaf alsnog aanvullen tot het daadwerkelijke tekort.

Databeveiliging

Door een menselijke fout, storingen of opzet kunnen data verloren gaan.

Kengetallen

Met ingang van begrotingsjaar 2016 worden onderstaande kengetallen verplicht opgenomen in begroting en jaarrekening.

	Rek.2016	Begr.2017	Begr.2018
Kengetallen			
netto schuldquote	47%	59%	60%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48%	59%	60%
solvabiliteitsratio	27%	18%	27%
structurele exploitatieruimte	2,92%	0,70%	1,56%
grondexploitatie	2%	4%	2%
belastingcapaciteit	105%	103%	102%

De toezichthouder zal ten aanzien van de kengetallen zelf geen waardeoordeel geven. Wel zal bij de beoordeling van de vastgestelde begroting getracht worden de individuele cijfers af te zetten tegen het provinciale beeld. Het blijft echter aan de gemeente zelf om haar eigen kengetallen van een waardeoordeel te voorzien.

Ten aanzien van onze kengetallen kan het volgende worden opgemerkt: De netto schuldquote ligt ruim onder de 100% hetgeen als voldoende kan worden aangemerkt. In de VNG-uitgave 'Houdbare Gemeentefinanciën' is vermeld dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (kengetal < 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld. Hoe hoger de quote des te hoger de druk van rente en aflossing op de exploitatie.

De solvabiliteitsratio neemt toe omdat we een betere reservepositie hebben (het resultaat (voor bestemming) 2016 was ruim € 2 miljoen).

De structurele exploitatieruimte geeft weer in hoeverre de begroting nog mogelijkheden biedt om structurele tegenvallers op te vangen. De nu voorliggende begroting is voor alle jaren structureel sluitend. Als we het begrotingssaldo 'onder de streep' corrigeren met de incidentele lasten en baten ontstaat er voor het jaar 2018 zelfs nog een hogere ratio, voor de navolgende jaren zijn de verschillen marginaal.

Het aandeel van de grondexploitatie in onze totale exploitatie is relatief gering. Wij zijn geen gemeente die beschikt over een grote voorraad al dan niet in exploitatie genomen gronden. In de jaren van de crisis en ook nu nog leidt dit gelukkig wel tot relatief lage risico's.

Ten aanzien van de belastingcapaciteit tenslotte kan worden opgemerkt dat het hier puur een vergelijkingscijfer betreft. De score geeft weer in hoeverre wij ons verhouden ten opzichte van het, door het COELO berekende, landelijke gemiddelde. Doordat we nu al een aantal jaren in staat zijn om de lokale lastendruk niet te laten stijgen, of zelfs te laten dalen is te zien dat we in de richting van het landelijk gemiddelde kruipen.

Overigens zegt het weinig over de beschikbare belastingcapaciteit. Die wordt juist weer afgezet tegen het tarief wat geldt als norm voor toelating tot de artikel-12 status. Eerder in deze paragraaf is aangegeven dat we hier nog over een ruime marge beschikken.

Conclusie

Weerstandscapaciteit

Bij de jaarrekening bleek al dat de ratio van onze weerstandscapaciteit fors was gestegen, met name door het positieve rekeningresultaat van 2016. De ratio is verder toegenomen van 2,44 naar 2,46. Dat heeft te maken met de positieve bijstelling van een aantal risico's. De frictiekosten van de omzetting van Presikhaaf vormen op dit ogenblik het grootste risico.

Kengetallen

Ook de nieuw opgenomen financiële kengetallen bevestigen het beeld dat we op de meeste vlakken ruim voldoende scores: onze schuldpositie is niet risicovol, onze grondexploitatie is zeer beperkt (en daarmee het risico ook) en onze belastingdruk die in het verleden vrij hoog was schuift op naar het landelijk gemiddelde. Bij het kengetal rondom de solvabiliteit scoren we door de toename van onze reserves beter als vorig jaar.